Nr. 248. Kraków, Czwartek 31 Maja 1917. Rok XXXVI.

„Nowa Reforma“ wychodzi dwa razy dziennie.

Prenumerata wynosi:

	rocznie	półrocznie	kwartalnie	miesięcznie
W miejscu	40 kor. 80 h.	20 kor. 40 h.	10 kor. 20 h.	3 kor. 40 h.
z odnoszeniem do domu	48 „ — „	24 „ — „	12 „ — „	4 „ — „
W Austro-Węgrzech:				
z jednorazową przesyłką pocz.	48 „ — „	24 „ — „	12 „ — „	4 „ — „
z dwurazową	55 „ 20 „	27 „ 60 „	13 „ 80 „	4 „ 60 „
W Państwie Niemieckiem	51 „ 60 „	25 „ 80 „	12 „ 90 „	4 „ 30 „
W innych państwach	63 „ 60 „	31 „ 80 „	15 „ 90 „	5 „ 30 „

Prenumeratę i ogłoszenia (inseraty) uprasza się nadsyłać wprost do Administracyi „N. Reformy“ w Krakowie.

Redakcya: ul. Jagiellońska 10. Administracya: ul. św. Anny 3.
Telefon Redakcyi 41. Administracyi Nr 241. Dla rozmów zamiejscowych 1572.
Nr rach. poczt. Kasy oszczęd. 857.484.
Rękopisów nadsyłanych Redakcya nie zwraca.
We Lwowie sprzedaż numerów po 12 h.: w Biurze dzienników S. Sokołowskiego, ulica Trzeciego Maja l. 5 i w Biurze Plohna, ulica Karola Ludwika 9.

Cena numeru 12 hal.

NOWA REFORMA

WYDANIE PORANNE

Prenumeratę przyjmują:

Zamiejscową: Administracya „Nowej Reformy“ i wszystkie urzędy poc towe: miejscową: Administracya „Nowej Reformy“. — Główna trafika w Rynku. — Agencya J. Hoptasa i A. Salomonowej, ul. Szczepańska 9; Biuro dzienników M. Hupczyca, ul. Jagiellońska 7. Trafika w Sukiennicach.

Zamiejscową prenumeratę i ogłoszenia (inseraty) przyjmują: We Lwowie Biuro dzienników: A. Buchstab ulica Karola Ludwika 21, S. Sokołowski, ul. Trzeciego Maja 5. W Jarosławiu J. Soszyńska. — W Tarnowie M. Rockach. — W Wiedniu Herman Goldschmied (sprzedaż oddzielnych numerów), I. Wollzeile 6. — M. Dukes Nachfolger Haasenstein & Vogler (także w Hamburgu, Frankfurcie n. M., Berlinie, Lipsku, Bazylei i Wrocławiu). — R. Mosse (także w Berlinie, Hamburgu, Monachium i Norymberdze). — H. Schalek (Wollzeile).

Ogłoszenia (inseraty) przyjmuje Administracya „Nowej Reformy“ za opłatą od miejsca wiersza drobnem pismem (petit) za pierwszy raz 36 h, za każdy następny raz 24 h. — Do numeru niedzielnego i świątecznego o 50 procent drożej. Nadesłane po 95 h od wiersza. — Głosy publiczne po 2 kor. od wiersza. Układ tabelaryczny, cyfrowy, skombinowany, pierwszy raz 40 h. — Załączniki do „Nowej Reformy“ (prospekty, cyrkularze, ogłoszenia i t. p.) przyjmuje się za cenę 2 koron od 100 egzempl. dla zamiejscowych a 1 kor. od 100 egz. dla miejscowych prenumeratorów.

Nowy prezes Koła polskiego.

Kraków, 31 maja.

Wczoraj Koło polskie wybrało swoim prezesem bezpartyjnego posła dra Łazarskiego. Zasłużony ten dla obrony polskości na naszych kresach zachodnich mąż zażywa od dawna należnego a powszechnego szacunku. Przed laty siedmiu piastował już raz buławę regimentarską w Kole, kiedy to stosunki partyjne ułożyły się podobnie jak dzisiaj w taki sposób, że nikt z wybitniejszych przewódców partyjnych nie mógł i nie chciał przyjąć tego zaszczytu.

Dr Łazarski wywiązywał się wówczas ze swego zadania ku powszechnemu zadowoleniu, wysoko dzierżąc powierzoną sobie godność. Po wybuchu wojny dr Łazarski był jednym z tych, którzy pierwsi oddali wszystkie swe siły dla organizowania Legionów. Jako prezes bialskiej Rady powiatowej, dr Łazarski wpływami swoimi i ofiarnymi zabiegami sprawił, że powierzony jego pieczy powiat graniczny zapisał się na listach składek na Legiony jako jeden z najofiarniejszych. Także i w późniejszym okresie prac legionowych dr Łazarski trwał wiernie przy idei legionowej, służąc jej zawsze wytrawną radą i pomocą.

Jakkolwiek przekonań szczerze demokratycznych, dr Łazarski do partyi demokratycznej nie należy, jak wogóle do żadnej. Nieraz też złożył dowody, że pragnie unikać nawet pozorów formalnej przynależności partyjnej. Daje mu to wprawdzie pełną swobodę w znoszeniu się ze wszystkiemi partyami w Kole, ale z drugiej strony nie zabezpiecza takiego poparcia, na jakie tylko członkowie partyj mogą w nich liczyć.

Fakt, że w tym bardzo trudnym momencie polityki narodowej dr Łazarski nie wahał się przyjąć tak odpowiedzialnego stanowiska, poczytać mu należy za czyn piękny i obywatelski. Nie wątpimy też, że nowy prezes Koła polskiego poprowadzi naszą reprezentacyę parlamentarną po linii zarówno rozumu politycznego, jak wielkich uczuć narodowych.

Wybór prezesa Koła polskiego.

(Tel. c. k. Biura koresp.)

Wiedeń, 31 maja.

Koło polskie na wczorajszem przedpołudniowem posiedzeniu wybrało prezesem posła dra Stanisława Łazarskiego, który otrzymał 60 głosów na 67 głosujących.

Obrady Koła polskiego.

(Telefonem).

Wiedeń, 31 maja.

Na wczorajszom posiedzeniu Koła polskiego **uchwalono wniosek dr Lea**, przedłożony imieniem grupy demokratycznej:

Koło polskie uznaje, że obecne stosunki aprowizacyjne i gospodarcze wymagają nieodzownie odpowiedniego **podwyższenia dodatku drożyźnianego dla nauczycielstwa ludowego**. Koło polskie uprasza Wydział krajowy, aby jak najspieszniej sprawę tę przeprowadził, a prezesa Koła o interwencyę w tej sprawie w Wydziale krajowym.

Wniosek dr Grossa i dr Tertila:

1) Koło polskie domaga się natychmiastowego uchylenia **z działaniem wstecz sądów wojskowych**, odnośnie do osób cywilnych, jak niemniej przywrócenia sądów przysięgłych i uprasza prezesa, aby postarał się o jak najspieszniejsze postawienie tej sprawy na porządku dziennym, celem uchylenia tych zarządzeń przez uchwałę Izby panów.

2) Koło polskie domaga się zupełnego zadośćuczynienia **dla osób niewinnie zasądzonych lub więzionych i dla ich rodzin, tudzież dla osób, straconych bez wyroku sądowego i ich rodzin**. Koło polskie wniosek ten uchwaliło i wybrało komisyę, która ma poczynić w tej sprawie odpowiednie kroki. Do komisyi tej wybrano: pos. Tertila (przewodniczący), pos. Ptasia (zastępca przew.), pos. dr Grossa (referent) tudzież posłów: Białego, Krogulskiego, Dembskiego, Steinhausa, Banasia, Loewensteina i Marka...

Dalej uchwalono wniosek pos. Tertila, domagający się bezzwłocznego poczynienia starań, aby **protokoły stenograficzne Izby i sprawozdania z posiedzeń parlamentu w dziennikach były wolne od wszelkiej pozaparlamentarnej cenzury**.

Pod koniec posiedzenia pos. Daszyński ponowił swój wniosek krakowski, domagający się **zapoczątkowania przez Koło polskie akcyi pokojowej w parlamencie**. Wniosek ten uchwalono.

Ukonstytuowanie się Koła.

(Telefonem).

Wiedeń, 31 maja.

Wiceprezesami Koła polskiego wybrani zostali na wczorajszem posiedzeniu Koła posłowie: **Goetz, Leo. Daszyński, Kędzior i Głąbiński.**

Do komisyi parlamentarnej wybrani zostali posłowie: Goetz, Lubomirski, Wysocki, Haller, Leo, Stesłowicz, Loewenstein, Daszyński, Diamand, Kędzior, Długosz, Tetmajer, Witos, Głąbiński, Ptaś, oraz ks. Londzin. Komisya parlamentarna powiększona została tedy o trzech członków, jednego konserwatystę, jednego ludowca i posła śląskiego.

Mandat po Wł. Kozłowskim.

(Telefonem).

Wiedeń, 31 maja.

W miejsce pos. Kozłowskiego wejdzie do Izby posłów naczelnik sądu w Jarosławiu Galik. Wstąpi on prawdopodobnie do grupy demokratycznej Koła.

Stanowisko dra Bobrzyńskiego.

Wiedeń, 31 maja.

»N. Fr. Presse« donosi pod datą 29 maja:

Dzisiaj w południe zgromadzili się u ministra dla Galicyi, dra Bobrzyńskiego, jego ściślejsi stronnicy polityczni, ażeby omówić zmienione położenie. Ponieważ dr Bobrzyński wstąpił do gabinetu jako mąż zaufania Koła polskiego, stało się wątpliwem, czy obecnie mógłby się zdecydować na pozostanie w gabinecie, mimo nieuszczuplonego zaufania, jakiem go darzy cesarz.

Otwarcie Rady państwa.

(Telefonem).

Wiedeń, 31 maja.

Już o godz. 10½ rano zaczęła się zapełniać sala obrad Izby posłów. Posłowie zasiedli na swych miejscach lub stali w grupach, omawiając głównie widoki rozpoczynającej się sesyi. Wielu posłów zjawiło się w mundurach oficerów armii lub Legionów polskich. Na pięciu pulpitach złożono wieńce żałobne — to wyraz czci parlamentu dla tych, którzy polegli na polu walki. Galerye były przepełnione, przeważały panie.

O godz. 11¼ weszli na salę ministrowie z prezydentem ministrów hr. Clam Martinicem na czele — wszyscy prócz ministra dra Bobrzyńskiego. **Miejsce ministra dla Galicyi na ławie ministeryalnej było próżne.** Kilka chwil później otworzył hr. Clam Martinic sesyę, przedstawił gabinet i zaprosił pos. Fuchsa, jako najstarszego wiekiem członka Izby, o objęcie przewodnictwa. Przemowa posła Fuchsa była manifestacyą żałobną na cześć cesarza Franciszka Józefa i hołdowniczą na cześć cesarza Karola.

Po załatwieniu kilku spraw formalnych, Izba przystąpiła do wyboru prezydyum. Pos. Gross otrzymał 215 głosów na 429 obecnych

podziękował za wybór. Wybory innych członków prezydyum, członków komisyi nietykalności poselskiej, komisyi regulaminowej nie wywołały większego zainteresowania.

Wielkie wrażenie natomiast wywarła w Izbie deklaracya Czechów i Słowian południowych.

...stawiciel Związku czeskiego oświadczył w pełnej Izbie, że przekształcenie monarchii w państwo związkowe stało się koniecznością nieodzowną i że czescy posłowie dążyć będą do połączenia wszystkich odłamów ludu czesko-słowiańskiego w jednolite państwo demokratyczne.

Przedstawiciel Słowian południowych oświadczył, że południowi Słowianie żądają połączenia wszystkich Słowian południowych, Chorwatów i Serbów, mieszkających w monarchii, w organizm państwowy, demokratyczny, wolny od wszelkiego panowania obcego, pod berłem dynastyi habsbursko-lotaryńskiej.

Imieniem Niemców zaprotestował pos. Pachor przeciw żądaniom Czechów, poczem prezes Koła polskiego pos. Łazarski oświadczył, że **Koło polskie trwa w całej pełni przy swej uchwale w sprawie Polski. To samo oświadczył imieniem swej grupy pos. Stapiński.**

O godz. 3½ po połudn. prezydent dr Gross zamknął posiedzenie Izby, następne odbędzie się we wtorek o godzinie 11 przed południem.

Ogólne wrażenie z wczorajszego posiedzenia dałoby się określić w następujący sposób: Wśród wszystkich posłów i u wszystkich stronnictw panował niezwykle poważny nastrój. — Wszyscy zdawali sobie sprawę z ważności chwili, w której rozpoczyna się nowa sesya parlamentu. **Po trzech latach strasznej pożogi, po trzech latach panowania § 14 zebrał się parlament austryacki, w przededniu może już likwidacyi wojny światowej. Posłowie weszli do parlamentu, przeświadczeni o odpowiedzialności, jaka na nich ciąży wobec narodu i państwa.** Zapytywani o zdanie co do szans nowej sesyi, odpowiadają z miną lekarza, wezwanego do ciężkiego wypadku: **„Dziś trudno jeszcze postawić dyagnozę.“**

(Tel. c. k. Biura koresp.)

Wiedeń, 31 maja.

Izba posłów odbyła wczoraj pierwsze posiedzenie. Sala i galerya przepełnione. Wielu posłów przybyło w mundurach. Miejsca, które zajmowali posłowie polegli na wojnie: **Franciszek Fuchs, dr Pollauf, Seidel i dr Loefil, były** przystrojone wieńcami. Na miejscu, które zajmował soc. demokratyczny poseł Hudec złożyli socyaliści kwiaty.

O godz. 11.20 przybył na salę prezydent ministrów hr. Clam Martinic z członkami gabinetu **z wyjątkiem ministra dra Bobrzyńskiego.** Prezydent ministrów przedstawił Izbie gabinet, poczem zaprosił bar. Fuchsa, aby z tytułu starszeństwa zajął miejsce prezydenta.

Otwarcie posiedzenia.

Bar. Fuchs poświęcił przedewszystkiem gorące słowa wspomnienia śp. cesarzowi Franciszkowi Józefowi, któremu nie było danem doczekać się pokoju, a którego czynne życie zachmurzyła konieczność dobycia miecza z powodu zamachu, dokonanego ręką skrytobójczą.

Następnie złożył w imieniu ludów Austryi hołd cesarzowi i cesarzowej i oświadczył, że miłość i ufność otaczają monarchę, który już w krótkim czasie zobowiązał sobie ludy i zjednał ich serca nie tylko na polu walki, lecz także w dziale pracy pokojowej. W słowach gorącej wdzięczności wspomniał o młodej cesarzowej, która wszędzie, gdzie tego potrzeba, śpieszy z pomocą. Prezydent dr Fuchs wzniósł okrzyk na cześć pary cesarskiej, a członkowie Izby, stojąc, okrzyk ten trzykrotnie powtórzyli.

Następnie bar. Fuchs mówił o bohaterach-żołnierzach, walczących w obronie ojczyzny. Tym Izba jest obowiązana do najgłębszej wdzięczności. To samo dotyczy wojsk sprzymierzonych.

Następnie bar. Fuchs oświadczył, że posiedzenie jest otwarte i stwierdził komplet, poczem powołał do urzędowania tymczasowych sekretarzy, między innymi dra Emila Bobrowskiego i Ant. Łukasiewicza.

Z kolei podał do wiadomości Izby nazwiska posłów zmarłych i poległych na polu walki. — Między zmarłymi znajdują się pos. Hudec i dr Lisiewicz. Wszystkim tym poświęcił gorące słowa wspomnienia.

Dalej podał do wiadomości, że prawomocnym wyrokiem utracili mandaty: Włodzimierz Kuryłowicz, Dymitr Markow, Grafenauer, dr Battisti, Burzival, Choc, Netolicky, Woyna, dr Kramarz i dr Rašin.

W myśl pisma lwowskiego sądu powiat. wybrany w okręgu 67. w Galicyi posłem do Rady państwa dr Włodzimierz Kozłowski, z powodu choroby umysłowej utracił własnowolność. W sprawie dokonania wyborów uzupełniających, względnie powołania zastępców, poczynione będą odpowiednie kroki.

W myśl pisma sądu dywizyjnego obrony kraj. w Wiedniu, poseł Kłofacz znajduje się w więzieniu, oskarżony o zbrodnię zdrady stanu. — Pismo to będzie odesłane do komisyi nietykalności poselskiej.

Następnie posłowie, którzy po raz pierwszy zjawili się w Izbie, złożyli przyrzeczenie poselskie, między innymi Jaworski, dr Dębiński, Dyło, Fila i Roman Czajkowski.

Wybór prezydenta Izby.

Izba przystąpiła do wyboru prezydenta Izby. Głosowanie odbywało się przez wywoływanie nazwisk posłów. Po dokonaniu skrutynium przewodniczący podał do wiadomości wynik wyboru. **Oddano 215 głosów na dra Grossa, a 195 kartek pustych, 9 kartek było nieważnych.**

Bar. Fuchs zapytał nowo wybranego prezydenta, czy wybór przyjmuje. Dr Gross odpowiedział potwierdzająco, poczem dr Fuchs oddał przewodnictwo w jego ręce.

Mowa dra Grossa.

Prezydent dr Gross, objąwszy przewodnictwo, dziękuje za najwyższy zaszczyt parlamentarny, jaki na niego spadł i przyrzeka, że wolle najlepszych sił będzie pracował, by przywrócić prawa parlamentu. **Wskazuje na ciężkie szkody, wynikłe z zasystowania konstytucyi. Wśród tych okoliczności jest przedewszystkiem obowiązkiem Izby postarać się przez spełnianie zadań, wypływających z konstytucyi, przeszkodzić powrotowi podobnych stosunków,** gdyż tylko to umożliwiło pozbawienie Izby jej praw, ponieważ nie spełniała ona swych obowiązków.

Prezydent przypomina, jak wielkie nadzieje ludność przywiązuje do Izby i podkreśla obowiązek dbania o to, aby Izba nie zawiodła tych nadziei. Przedewszystkiem jednakże należy starać się o to, aby nie spełniły się nadzieje nieprzyjaciela co do sesyi. Nieprzyjaciele, napadając na mocarstwa centralne, przerachowali się co do starej monarchii habsburskiej. Okazała ona tyle sił żywotnych i tyle siły oporu, jakiej się nie spodziewano. Uderzenie wrogów wzmocniło ją jeszcze i silniej złączyło. Cała monarchia przejęta jest bezwzględnem podziwem i wdzięcznością dla bohaterskich wojsk. Wszyscy jednoczą się w niewzruszonej woli wytrwania w walce nam narzuconej, aż do osiągnięcia upragnionego honorowego pokoju, który ma zapewnić niezawisłość i bezpieczeństwo na przyszłość, przyczem żadna myśl nie jest dalszą, niż ucisk innych narodów.

Szczególnie zjednoczeni jesteśmy w bezwarunkowem oddaniu się domowi panującego w miłości i podziwie dla naszego młodego cesarza. (Burzliwe, długotrwałe oklaski w Izbie). — Obowiązkiem naszym jest dawać jasny przykład i dbać o to, aby bogate siły ojczyzny obudzić do nowego życia.

Prezydent zakończył mowę trzechkrotnym okrzykiem na cześć ojczyzny i cesarza Karola. Izba okrzyk powtórzyła z entuzyazmem.

Wybór wiceprezydentów i sekretarzy.

Następnie dokonano wyboru wiceprezydentów. Wiceprezydentami zostali wybrani: **dr German, Jukl, Pernerstorfer, Pogačnik, Romanczuk, Simionovici i Udrżal.**

Potem wybrano sekretarzy, między innymi zostali wybrani p. Łukaszewicz, Marek, Ruebenbauer i Rychlik.

Następnie prosił prezydent o upoważnienie do złożenia u stóp tronu hołdu i zarazem przesłania cesarzowi jako naczelnemu wodzowi pozdrowienia dla armii w polu, oraz prosił dalej o upoważnienie przesłania parlamentom na Węgrzech i w państwach sprzymierzonych, Niemczech, Bułgaryi i Turcyi, przesłania telegramów powitalnych.

Izba oklaskami udzieliła swej zgody.

Następnie prezydent zawiadomił Izbę, że **uroczyste otwarcie Rady państwa przez cesarza nastąpi dzisiaj o godz. 11 przed południem w zamku.**

Odczytano następnie nadeszłe pisma w sprawie zmiany gabinetu, dalej wniesione przez rząd przedłożenia, między innemi prowizoryum budżetowe za czas od dnia 1 lipca do 31 września 1917.

Prezydent oznajmia, że przedłożono szereg wniosków i interpelacyj, ponieważ ich jednak nie przejrzał, nie może ich dziś już kazać odczytać. Wśród tego znajduje się wniosek pos. dra Germana, Gustawa Grossa, Hausera, Korosca, Simionovici, Stanieka i Tusara, z ustawą w sprawie regulaminu Rady państwa i wniosek tych posłów w sprawie regulaminu Izby posłów. Dalej między innymi znajduje się wniosek

Działalność naukowa Akademii Umiejętności za rok 1916/17.

Bibliograficzny wykaz prac, jakie Akademia umiejętności wydała w ubiegłym roku administracyjnym, świadczy ponad wszelką wątpliwość, że mimo uciążliwości wojny i łączących się z nią kataklizmów, Akademia niewzruszenie umiała lawirować wśród trudności i spełniać swe statutem wskazane zadania.

Na wszystkich trzech wydziałach, panował ruch naukowy skrzętny, a jeśli ogólna cyfra budżetu wykazuje pewne niedobory, to natomiast to, co dziś wykazuje prywatna inicyatywa i zabiegliwość pracowników, przechodzi znacznie miarę przedwojennych czasów.

Z funduszów specyalnych, powierzonych Akademii na wydawnictwa podręczników przyrodniczych, wydano:

Prof. A. Bochenka »Anatomii człowieka« tom III.

Nakładem funduszu im. Włodzimierza Spasowicza ukazały się dwie prace dra Jana St. Bystronia: 1) »Zwyczaje żniwiarskie w Polsce«, zapowiedziane już w zeszłorocznem sprawozdaniu, oraz 2) »Słowiańskie obrzędy rodzinne. Obrzędy związane z narodzeniem dziecka«.

Kosztem funduszu im. Nestora Bucewicza ogłoszoną została praca prof. Tadeusza Sinki: »Antyk Wyspiańskiego«.

Nakładem funduszu wydawniczego fundacyi ś. p. Wiktora Osławskiego, ukazały się dwa dzieła: 1) dr Stan. Zachorowski: »Studya z historyi prawa kościelnego i polskiego«, oraz 2) dr Władysław Konopczyński: »Geneza i ustanowienie Rady Nieustającej«.

Z funduszu na wydawnictwo przekładów pisarzy greckich i łacińskich wydano »Sofoklesa tragedye«, w przekładzie prof. Kazimierza Morawskiego, oraz rozpoczął się druk utworów Eurypidesa, w tłumaczeniu prof. Jan Kasprowicza. Publikacya ta, obejmująca przekład 19 tragedyj, obliczona jest na tomów 3.

Komitet dla dziejów Polski porozbiorowej prowadził druk materyałów do dziejów Komisyi rządzącej z roku 1807, wydawanych przez prof. M. Rostworowskiego.

»Encyklopedyi polskiej« drukuje się tom drugi z działu historyi literatury pięknej. Obejmuje on prace pp. Hahna, Tarnowskiego (»Rozwój dramatu w Polsce«, Gubrynowicza, Wojciechowskiego, Manna, Bruchnalskiego i Tretiaka.

Komitet do wydawania pism greckich OO. Kościoła, kontynuował prace nad przygotowaniem do druku pism Grzegorza z Nawzyanu. Kieruje tem wydawnictwem prof. L. Sternbach.

Wydział filologiczny wydał w ubiegłym roku dwa tomy Rozpraw, a nadto prace J. Ujejskiego »Główne idee w Anhellim« i Tretiaka »Adam Mickiewicz w świetle nowych badań.

Komisya do badań historyi sztuki wydała IV tom «Źródeł do historyi sztuki i cywilizacyi w Polsce« p. t. »Cracovia artificum«, w opracowaniu prof. dra Jana Ptaśnika.

Komisya językowa poza dalszym ciągiem wydawnictwa »Materyałów i prac«, podjęła inicyatywę ostatecznego załatwienia sprawy reform ortografii i wypracowany w tym kierunku referat przedstawiła Wydziałowi filologicznemu do dalszego prowadzenia.

Na wniosek komisyi językowej walne zgromadzenie członków Akademii uchwaliło w roku 1916 powiększyć zastęp stałych pracowników, mających przygotować do druku »Słownik staropolski. To też od 1 stycznia 1917 roku prócz prof. Jana Łosia, stałe współpracownictwo objęli: prof. dr Kazimierz Nitsch i prof. Zygmunt Paulisz.

W Bibliotece pisarzów polskich w ciągu roku sprawozdawczego wyszły dwa tomy: Bartłomieja Zimorowica «Sielanki« (1663), wydał Jan Liś, oraz Wacława Potockiego »Moralia« (1688), tom II, wydali Tadeusz Grabowski i Jan Łoś.

Komisya literacka zaczęła zbierać materyały do Bibliografii czasopism polskich.

Komisya filologiczna przystąpiła do wydawania zapowiadanej »Encykolpedyi filologicznej, a jako pierwszy tom tego wydawnictwa ukaże się praca prof. Stan. Witkowskiego, p. t. »Metryka grecka i rzymska«, a następnie pójdzie jednotomowe wydanie »Historyi literatury rzymskiej«, w opracowaniu prof. Kaz. Morawskiego, oraz rozpoczęła druk »Archiwum filologicznego.

Wydział historyczno - filozoficzny wydał »Rozpraw« tom 59, oraz tom 6-ty z pracami pp. Boratyńskiego, Brzeskiego, Łodyńskiego, Bogatyńskiego, Haleckiego, Kłodzińskiego Dąbrowskiego, Elzenberga, Taubenschlaga, Fiericha i Chmiela. Nadto kosztem wydziału wydane zostały trzy osobne prace. Taylor Edward: »Pojęcie współdzielczości«; Michalski Konstanty i Sinko Tadeusz: »Przyczynki do kodeksu mogilskiego do dziejów oświaty w Polsce XV wieku«, oraz L. Dobrzyńska-Rybicka: »System etyczny Hugona Kołłątaja«.

Komisya historyczna wydała tom X »Archiwum kom. historycznej«, zawierający »Inwentarz dóbr i dochodów biskupów włocławskich«, wyd. przez prof. Ulanowskiego. »Acta Capituli Plocensis z wieku XVI« przez też i »Materyały do dziejów Kollegiaty pułtuskiej«, wyd. przez pp. Ulanowskiego i Zachorowskiego.

Posunęły się też naprzód wydawnictwa: »Landa krakowskie« przez prof. Kutrzebę, oraz »Materyały do dziejów genezy Rady nieustającej«. Zbiór 35 aktów i dokumentów z lat 1749 do 1774, pochodzących z archiwów w Moskwie, Berlinie, Paryżu i Londynie i Bibliotek: Jagiellońskiej, Czartoryskich, Akademii Umiejętności, Ossolińskich, przedewszystkiem zaś Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, gdzie złożone jest Archiwum Rydzyńskie Sułkowskich. Zbiór ten, jest uzupełnieniem źródłowem, wydanej już książki dra Konopczyńskiego p. t. »Geneza i ustanowienie Rady Nieustającej«.

Komisya prawnicza ogłosiła »Pism rokoszowych«, wydawanych przez prof. Czubka Tom II. Nadto osobno ukazały się »Statuty kapituły katedralnej włocławskiej, w opracowaniu ks. prałata St. Chodyńskiego i ks. prof. Fijałka.

Z seryi: »Studya i materyały do historyi ustawodawstwa synodalnego w Polsce«, rozpoczęto zeszyt IV. Na ukończeniu jest zeszyt V-ty, zawierający prof. Wł Abrahama: »Studya krytyczne do dziejów średniowiecznych synodów prowincyonalnych kościoła polskiego«.

Komisya historyi filozofii polskiej na swych posiedzeniach przedyskutowała na nich i ocenione, jako nadające się do wydawnictwa, prace i materyały wystarczą do wypełnienia teszty I tomu »Archiwum« Komisyi, którego druk się kontynuuje. Pod prasą jest rozprawa dra J. S. Bystronia p. t. »Rozwój problemu socyologicznego w nauce polskiej«. — Uchwalono także w zasadzie ogłoszenie »Archiwum« pracy Z. Rusinka o »Radach przyjacielskich Szaniawskiego«. Komisya oświadczyła się za podjęciem osobnego wydawnictwa: »Biblioteki polskich pisarzy filozoficznych«, której 1-szym tomem byłyby właśnie »Rady przyjacielskie«, a po nich wydanie ponowne »Chowanny« Trentowskiego, z odpowiednią przedmową i uwagami.

Wydział matematyczno-przyrodniczy ogłosił prace następujące: »Rozprawa wydziału mat. przyr.« Tom 55, z 6 rozprawami z zakresu nauk matem.-fizycznych i 9 rozprawami z zakresu Nauk biologicznych. Wydawał nadto »Bulletin international del'Academie de sucnce de Cracovie« (Rozprawa 20 i 21).

Z 61 rozpraw i komunikatów przedstawionych wydziałowi, przyjęto do jego wydawnictw 63.

Z astronomi wydano 2 prace p. Wł. Dziewulskiego.

Fizyka zastąpiona jest przez 7 rozpraw i 2 komunikaty.

posła Stranskyego w sprawie uwolnienia z więzienia posła Klofacza.

Ze względu na ważność tych spraw, prezydent proponuje wyjątkowe traktowanie tych wniosków i wnosi, **aby już dziś wybrano komisyę regulaminową i komisyę nietykalności poselskiej**, każdą z 26 członków i by przekazać im powyższe wnioski. **Propozycyę tę przyjęto.**

Następnie prezydent oświadczył, że szereg posłów zapisał się do głosu celem złożenia oświadczeń natury politycznej.

Pos. S t a n i e k zaczął mówić po czesku, a następnie po niemiecku oświadczył, że przedstawiciele narodu czeskiego w chwili, gdy Rada państwa podejmuje pracę, w historycznym okresie wydarzeń wojennych, w których dążenie do usunięcia panowania jednego narodu nad drugim stało się dobrem ogólnem, czują się zniewolonymi złożyć następujące oświadczenie:

Oświadczenie Czechów.

Delegacya narodu czeskiego jest przejęta głębokiem przekonaniem, że obecna dualistyczna forma z widoczną szkodą dla ogólnych interesów stworzyła narody panujące i uciemiężone i że w celu usunięcia wszelkiej hegemonii narodowej i zapewnienia wszechstronnego rozwoju każdego narodu w interesie całego państwa jakoteż i dynastyi jest bezwarunkowo koniecznem przeobrażenie monarchii habsbursko-lotaryńskiej w państwo związkowe, obejmujące wolne równouprawnione narodowe państwa. Powołując się w tej historycznej chwili na naturalne prawa narodów stanowienia o sobie samym i na prawo swobodnego rozwoju, na prawo, które nadto utwierdzonem jest jeszcze nieprzedawnionem historycznem, aktami państwowymi w zupełności uznanem prawem, dążyć będzie na czele naszego narodu do połączenia wszystkich szczepów narodu czesko-słowiańskiego w państwo demokratyczne, przyczem nie wolno zapominać o tym szczepie czesko-słowiańskim, który żyje w związku z historycznemi granicami naszej czeskiej ojczyzny.

Oświadczenie Chorwatów i Słowieńców.

Pos. K o r o s e c rozpoczął po chorwacku, potem mówił po słowieńsku, a wkońcu po niemiecku odczytał następujące oświadczenie:

Podpisani posłowie, zjednoczeni w klubie południowo-słowieńskim, oświadczają, że na podstawie zasady narodowościowej i chorwackiego prawa państwowego domagają się zjednoczenia wszystkich obszarów monarchii, zamieszkałych przez Słowieńców, Chorwatów i Serbów w jedno państwo, samodzielne, oswobodzone z wszelkiego panowania obcego narodu, oparte na zasadzie demokratycznej, pod berłem dynastyi habsbursko-lotaryńskiej i że z wszystkich sił dążyć będą do urzeczywistnienia tego żądania i urzeczywistnienia jednolitości narodowej. Z tem zastrzeżeniem podpisani wezmą udział w pracy parlamentarnej.

Pos. K a l i n a wyraża sympatye dla rewolucyi rosyjskiej i dla proklamowanej przez nią zasady wolności, równości i braterstwa wszystkich narodów.

Zastrzeżenie Rusinów.

Pos. P e t r u s z e w i c z rozpoczął mowę w języku ruskim, poczem w języku niemieckim złożył następujące zastrzeżenie prawno-państwowe:

1) Obecny kraj koronny Galicya jest sztucznie stworzoną jednostką administracyjną, pozostającą w sprzeczności z historycznemi i narodowemi prawami. Dyplom październikowy z r. 1860 i patent lutowy z r. 1861 połączyły ukraińskie historyczne królestwo Galicyę i Lodomeryę z księstwem krakowskiem i księstwem oświęcimskiem i zatorskiem w jednostkę prawno-państwową jako kraj koronny Galicya, co naród ukraiński zawsze uważał za złamanie prawa i odczuwa jako gwałt narodowy.

Wobec wielkich historycznych wydarzeń przedstawiciele narodu ukraińskiego z szczególnym naciskiem podkreślają nieprzedawnione prawa państwowe ukraińskiego królestwa Galicyi i Lodomeryi, domagają się, aby obszar ukraiński przywrócono jako prawno państwową jednostkę w ramach ogólno-państwowej organizacyi i zakładają uroczysty protest przeciwko zamiarowi pozostawienia obszarów ukraińskich i nadal w jednej jednostce prawno-państwowej z obszarami polskimi i nadania tym obszarom polskim specyalnej autonomii.

2) Przedstawiciele narodu ukraińskiego zastrzegają się przeciwko temu, aby choćby najmniejsza część obszarów ukraińskich Chełmszczyzny, Podlasia i Wołynia kiedykolwiek była przyłączoną do Królestwa Polskiego, które ma być utworzone i uważałby wszelką próbę w tym kierunku jako akt gwałtu na żywem ciele narodu ukraińskiego, jako naruszenie tego prawa historycznego i jako urąganie zasadzie prawa narodu stanowienia o sobie samym.

3) Przedstawiciele ukraińców austryackich witają dążenia ukraińców rosyjskich do osiągnięcia prawno-państwowego prawa stanowienia o swoim losie jak najserdeczniej i oświadczają, że i w Austryi nie zarzucą walki, aby wielki naród ukraiński na swem całem narodowem terytoryum osiągnął pełne prawa.

Stanowisko Niemców austryackich.

Pos. P a c h e r oświadczył imieniem związku narodowo-niemieckiego i chrześcijańsko-społecznego stronnictwa, że wszelkie próby wskrzeszenia czeskiego prawa państwowego jakoteż prawno-państwowe dążenia południowych Słowian spotykają się ze zdecydowanym oporem Niemców austryackich.

Oświadczenie Polaków.

Pos. Łazarski zaczął mówić po polsku a następnie po niemiecku oświadczył, że Koło polskie w sprawie meritum złożonych tu dziś deklaracyj i w sprawie polskiej w ogólności, w myśl jednomyślnie dnia 28 maja w Krakowie powziętej uchwały w sprawie zjednoczonej niepodległej Polski, zajmie w odpowiednim czasie stanowisko.

Pos. S t a p i ń s k i zaczął mówić po polsku, następnie po niemiecku oświadczył, że będzie jeszcze dana sposobność zaznaczenia i uzasadnienia w Izbie stanowiska, jakie naród polski od początku wojny zajmuje. Ponieważ dziś prawie wszystkie narody, reprezentowane w Izbie, złożyły swe deklaracye, mówca musi stwierdzić, **że wszyscy Polacy zajmują stanowisko, iż wszystkie obszary, zamieszkałe przez Polaków, muszą być złączone. Oto jest stanowisko, które wyrażono jednomyślnie na odbytem w poniedziałek zebraniu posłów polskich.**

Deklaracya rządu.

Prezydent ministrów hr. C l a m M a r t i n i c oświadczył: Pozwalam sobie podać do wiadomości wysokiej Izby, że rząd co do treści złożonych tu oświadczeń zajmie stanowisko na jednem z posiedzeń po mowie tronowej.

Dalszy tok obrad.

Pos. S t a n i e k oświadcza, że wobec tej deklaracyi prezydenta ministrów brak podstawy do zgłoszenia wniosku o otwarcie dyskusyi nad oświadczeniem rządu. Posłowie czescy natychmiast po mowie prezydenta ministrów postawią wniosek o otwarcie dyskusyi.

Prezydent następnie podał do wiadomości wynik wyborów do komisyi regulaminowej i nietykalności poselskiej. Do regulaminowej wybrano między innymi pos. Germana, Diamanda, Jabłońskiego, Ruebenbauera, Eug. Lewickiego i Łahodyńskiego;

do komisyi nietykalności poselskiej: pos. Adolfa Grossa, Matakiewicza, Banasia, Liebermana, Singalewicza.

Pos. H a u s e r postawił wniosek o wybór komisyj: finansowej, gospodarki wojennej i budżetowej, każdej po 52 członków i o wybór komisyi prawniczej z 26 członków. Wniosek ten przyjęto.

Na tem obrady przerwano.

Dr J a e g e r w zapytaniu do prezydenta domagał się poczynienia kroków, aby w drodze wymiany uwolniono z niewoli rosyjskiej posła Malika.

Następne posiedzenie we wtorek dnia 5-go czerwca o godz. 11 przed południem z porządkiem dziennym: Wybory do komisyj, ewentualnie sprawozdanie komisyi regulaminowej o wnioskach w sprawie zmiany regulaminu, dalej pierwsze czytanie prowizoryum budżetowego.

Przyjęcie Rady państwa u cesarza.

(Telefonem).

Wiedeń, 31 maja.

Dzisiaj rano odbędzie się w Burgu uroczyste przyjęcie przez cesarza obu Izb Rady państwa, w obecności arcyksiążąt, ministrów, dygnitarzy dworskich, kapitanów gwardyi i adjutantów generalnych.

W kołach poselskich utrzymują, że **mowa tronowa *nie* będzie zawierała deklaracyi w sprawie konstytucyi, zawierać będzie natomiast wzmiankę o wyodrębnieniu Galicyi.**

Od Administracyi.

Celem uregulowania nakładu, prosimy o możliwie najwcześniejsze nadsyłanie prenumeraty. — Warunki prenumeraty zamieszczone są w nagłówku dziennika.

Z Warszawy.

(Korespondencya „Nowej Reformy").

(Ukonstytuowanie się Centrum Narodowego. — Zjazd Nar. Związku Robotniczego. — Powody rozbicia się sojuszu. — Sprawa asenterunku. — Uchwała Ligi p. p.)

Warszawa, 29 maja.

Dziś wieczorem odbędzie się pierwsze konstytujące zebranie C e n t r u m N a r o d o w e g o. Na zaproszeniu na to zebranie podpisani są ks. Gnatowski, prof. Parczewski, Bol. Lutomski, hr. A. Ronikier i dr Radziwiłłowicz. Jak to już poprzednio zaznaczyłem, kręgosłupem nowego zrzeszenia będzie liczny, a dotąd luzem chodzący obóz bezpartyjnych; ponadto stronnictwa środka, jak Liga państwowości polskiej, Polska Demokracya, Zjednoczenie Ludowe. Jak się dowiaduję na dzisiejszem zebraniu zostanie obrany zarząd Centrum, który się będzie składał z 12 członków, a to z 6 bezpartyjnych i 6 przedstawicieli stronnictw, w skład Centrum wchodzących. Centrum wystąpi też z odezwą do społeczeństwa, w której, jako swe wytyczne postawi: a) m o n a r c h i ę k o n s t y t u c y j n ą na szerokich podstawach demokratycznych; b) m o c n y r z ą d i s i l n ą a r m i ę, jako gwarancyę istotnej niepodległości; c) u t r z y m a n i e c i ą g ł o ś c i w p r a c y n a d r e a l i z a c y ą p a ń s t w a p o l s k i e g o, bez oglądania się na wynik wojny; d) zwalczanie a n a r c h i i, mogącej podciąć w zarodku byt państwowy polski.

Narodowy Związek Robotniczy (N. Z. R.) odbył wczoraj swój zjazd krajowy. Stronnictwo to, z natury rzeczy znajdujące się i pozostające na lewem skrzydle, musi być traktowane jako szczerze aktywistyczna organizacya, która tam, gdzie chodzi o budownictwo państwowości polskiej, zgodnie z programem Centrum, zaznacza zgodnie swe stanowisko z wytycznemi, jakiemi się kieruje obóz środka.

Obecnie ujawnione już są powody, które spowodowały rozpadnięcie się sojuszu endecko-socyalistycznego. Pasywiści parli mianowicie do oparcia tego sojuszu o »hasło bojowe«, którem miało być »zjednoczenie ziem polskich«. — Oczywista na tej platformie, na której już p. Dmowski oparł swą politykę filorosyjską, zmieścić nie mógł lewicowy C. K. N. To też został niemiłosiernie przez pasywistyczne koło międzypartyjne ze wspólnej »platformy« strącony...

Atak, jaki zamierzał obóz lewicowy przeprowadzić na Radzie Stanu przeciw dyrektorowi Departamentu spraw. wewn. z powodu nakazu współudziału przedstawicieli społeczeństwa w przeglądzie ochotników, spalił — jak już donosiłem — na panewce. Wprawdzie istnieje w kołach lewicowych tendencya przeniesienia tego ataku teraz na teren Rady miejskiej, lecz spodziewać się należy, że i tu zamysł ten się nie powiedzie.

W sobotę zarząd Ligi państw. polsk. zajmował się sprawą o s t a t n i e g o p o b o r u zgłoszonych już ochotników i powziął następującą uchwałę: »Po dyskusyi i wyjaśnieniu faktycznej strony asenterunku zapisanych w komisaryatach werbunkowych ochotników do wojska polskiego, centralizacya uznaje »o d b y c i e s i ę a s e n t e r u n k u z a f a k t k o n i e c z n y i p o m y ś l n y.

M-n.

Stworzenie nowego etatu w Legionach.

(Korespondencya „Nowej Reformy").

Warszawa, 29 maja.

Legiony, jak wiadomo, przeszły na etat nowy. Dotychczas jednak nie przeprowadzono reorganizacyi rang. Pierwszy krok w tej mierze czyni ostatnie zarządzenie gen. gubernatora Beselera. Dotyczy ono wprawdzie tylko lekarzy-weterynarzy, lecz znamionuje dobrze kierunek, w jakim pójdzie regulacya stosunków personalnych. Znamiennym jest również apel do prywatnych lekarzy weterynaryi i ofiarowanie im wysokich stosunkowo stanowisk.

Zarządzenie pojawiło się w urzęd. »Deutsche Warsch. Ztg.« i brzmi:

„W celu uregulowania stosunków nominowania oficerów weterynaryjnych w Legionach polskich urządzono klasy awansów i to w ten sposób, że weterynarzy wyższej głównej klasy uznano za przełożonych nad weterynarzami wszystkich następujących klas głównych. W ramach obecnego budżetu Legionów urządzono następujące główne klasy:

Weterynarz major przy komendzie Legionów, weterynarz rotmistrz przy komendach: pułkowej, oddziałów kawaleryi, artyleryi, trenów, przy lazaretach końskich, przy stadninach oraz przy nauce kucia. (Weterynarze mający 10-letnią służbę mogą na tych stanowiskach otrzymać rangę majora). Weterynarz-nadporucznik i porucznik przy pułkach piechoty, przy końskich depot. oraz przy innych formacyach z 2 etatowemi stanowiskami, jako drugi weterynarz.

Uczący się lecznictwa zwierząt podczas wojny przyjmowani są jako polowi podweterynarze w randze wice-wachmistrza, narazie do zajęć w lazarecie i po półrocznej, zadowalniającej służbie, jako polowi weterynarze porucznicy przydzieleni zostają do oddziałów wojska. Dla zmniejszenia braku weterynarzy w polskiej sile zbrojnej i dla skłonienia znajdujących się w Polsce prywatnych lekarzy do włączenia się do armii, wstępujący lekarze weterynaryjni otrzymają natychmiast rangę porucznika-weterynarza, a po upływie 3-ch miesięcy awansują na nadporucznika-weterynarza, zaś po dalszych 9 miesiącach zostaje rotmistrzem-weterynarzem, o ile są wolne miejsca i o ile wstępujący okaże się odpowiednio uzdolniony. Te ułatwienia tracą siłę, o ile wszystkie przewidziane budżetem stanowiska zostaną obsadzone. Porucznicy-weterynarze po 3-letniej służbie bez zarzutu awansują na nadporuczników-weterynarzy. Awansowania na wyższe stanowiska następują tylko w razie wakansu."

Bzy.

Zakwitły bzy...
Ich aksamitne płatki białe,
W powiewie wiatru drżące całe
Jak kwietne lecą łzy.

W młodzieńczych snach
Ucieka dusza w kraje wiosny
Lecz sen przerywa jęk żałosny
Sypie się marzeń gmach.

I prysły sny:
I zwiędło śnieżne cudne kwiecie
A zaś zostały dziś na świecie
Ludzi i kwiatów łzy...

M. Maćkowska.

Subskrybujmy na VI pożyczkę wojenną.

Kronika.

Kraków, 31 maja.

Uznanie dla T. S. L. Ministerstwo wojny i urząd opieki wojennej nadesłały zarządowi głównemu T. S. L. dyplom uznania i podziękowania za akcyę oświatową, prowadzoną przez T. S. L. wśród polskich żołnierzy.

Piękna lista składkowa. P. Aleksander Jaworowski z Lublina nadesłał wczoraj zarządowi głównemu T. S. L. listę składkową wraz z kwotą 644 K, zebraną przez siebie w Lublinie wśród osób prywatnych i zrzeszeń gospodarczych.

Uczczenie pamięci prof. Maryana Raciborskiego. We wtorek, dnia 29 b. m., odbyło się staraniem i z inicyatywy Towarzystwa przyrodników polskich im. Kopernika w sali wykładowej Zakładu mineralogicznego uroczyste posiedzenie ku uczczeniu pamięci profesora Maryana R a c i b o r s k i e g o. Poważne zebranie, w którem wziął udział cały świat naukowy, uniwersytecki, oraz licznie reprezentowana młodzież, zagaił profesor I. M o r o z e w i c z pięknem przemówieniem, w którem scharakteryzował stanowisko i znaczenie ś. p. Raciborskiego dla nauki wszechświatowej, a polskiej w szczególności, oraz stratę, jaką przez zgon jego ponosi polska wiedza botaniczna. »O życiu ś. p. Raciborskiego i jego zasługach na polu morfologii roślin« mówił profesor R o s t a f i ń s k i, pod którego kierunkiem zmarły rozpoczął studya naukowe. Świadek i uczestnik prac ś. p. Raciborskiego, jego życzliwy opiekun i protektor, profesor Rostafiński z serdecznem ciepłem podkreślał zalety pięknej duszy swego ucznia i jego fanatycznej miłości dla nauki. Dr K. R o u p p e r t mówił »O zasługach ś. p. Raciborskiego na polu anatomii i biologii roślin«. Prof. G o d l e w s k i i W. S z o f e r charakteryzowali szczegółowo dorobek naukowy zmarłego w różnych dziedzinach ścisłej wiedzy botanicznej.

W zakończeniu wśród dyskusyi podniesiono i przyjęto projekt uczczenia pamięci ś. p. profesora Raciborskiego trwałymi pomnikami, które mają stanąć w ogrodzie Botanicznym w Krakowie, w uniwersytecie we Lwowie i w Dublanach, to jest na tych wszystkich placówkach, gdzie zmarły profesor upamiętnił się pełną zasług działalnością. — Wybrany dla tej sprawy komitet nawiązał zaraz układy z artystą rzeźbiarzem p. Tadeuszem Błotnickim co do wykonania projektu pomnika, przeznaczonego dla krakowskiego ogrodu Botanicznego.

Piękny hołd uczczenia zasługi przedwcześnie zmarłego uczonego, pozostawił uczestnikom trwałe i podniosłe wrażenie.

Występy Ludwika Solskiego. Dzisiaj i jutro występuje nasz gość w najświeższej swej kreacyi »Mandaryn Wu« w atrakcyjnej sztuce Vernon'a i Oven'a.

W sobotę występuje p. Solski jako „Kaligula" w dramacie K. Rostworowskiego.

Z miejskiego teatru ludowego. Dzisiaj wznawia scena ludowa 3-aktową komedyę Al. hr. Fredry: „Gwałtu co się dzieje"; jutro ciesząca się niesłabnącem powodzeniem „Księżniczka czardasza" L. Hałuszna.

Debiut w teatrze miejskim. W niedzielę w wieczornem przedstawieniu atrakcyjnych »Wilków w nocy« Rittnera wystąpiła w roli Julii p. Aniela Zagórska, jedna z młodszych adeptek sceny, która niedawno debiutowała u nas w sztuce Korzeniowskiego »Pierwej mama«. Spokojna rola Julii o charakterze lirycznym znalazła w p. Zagórskiej przedstawicielkę inteligentną, a usilne staranie o podkreślenie i wyzyskanie zasadniczych momentów roli uczyniło kreacyę p. Zagórskiej interesującą i wydało pochlebne o jej pomysłowości i intuicyi świadectwo. Drugi występ p. Zagórskiej utrwala i podkreśla opinię o jej talencie i wielkiem umiłowaniu sceny. Należy tylko wystrzegać się pewnej gorączkowej afektacyi, która w przyszłości mogłaby się okazać szkodliwą.

Z krakowskiego Tow. technicznego. W piątek, dnia 1 czerwca b. r., o godzinie 7 wieczorem w sali posiedzeń krakowskiego Tow. technicznego przy ulicy Straszewskiego l. 28, odbędzie się zwyczajne tygodniowe zebranie członków, na którem prof. dr Jan R a k o w i c z złoży sprawozdanie ze zjazdów techników w Warszawie.

Towarzystwo miłośników Krakowa odbędzie walne zgromadzenie członków w piątek, dnia 1-go czerwca b. r. o godzinie 6 po południu w sali Izby handlowej i przemysłowej przy ulicy Długiej. Mówić będzie p. Leonard L e p s z y na temat: »O narodowości Stwosza«.

Z Instytutu muzycznego. Ostatnie tegoroczne zebranie towarzyskie »Kursów literackich«, połączono z koncertem, odbędzie się w sobotę, dnia 2 czerwca b. r., o godzinie 7 wieczorem, w sali wykładowej (ulica św. Anny l. 2, II. piętro) z następującym programem: Pieśni Niewiadomskiego, Galla, Rubinsteina, arya z op. »Romeo i Julia« Gounoda, utwory fortepianowe Chopina i skrzypcowe Vieuxtemps'a. Wykonawcami będą pp.: Oświecimska, Langerówna i Stadnicka (z kl. prof. Warmuta), Landauówna (kl. Czop-Umlaufowej) i Billig (kl. prof. Giebułtowskiego). Bilety wstępu po 1 K do nabycia w kancelaryi Instytutu muzycznego (ulica św. Anny l. 2).

»Czwórka«. Wystawa obrazów »Czwórka« zostaje z dniem dzisiejszym zamkniętą do 3 czerwca, a to z powodu przygotowań do przeglądu letniego. **W nowym przeglądzie** wezmą udział: Axentowicz, Fałat, Filipkiewicz, Kamocki, Malczewski, Grott, Wyczółkowski, Tetmajer, Weiss, Rychter-Janowska, Czajkowski i w. in.

Otwarcie wystawy nastąpi w niedzielę, 3 czerwca, o zwykłej porze.

Z krak. Oddziału polskiego Tow. pedagogicznego komunikują nam: Na walnem zgromadzeniu krak. Oddziału polskiego Tow. pedagogicznego w dniu 17 maja b. r. wybrano następujący zarząd: prezes: Ignacy Szulc, dyrektor szkoły wydziałowej; zastępca prezesa p. Swobodówna Józefa, dyrektorka szkoły; wydział: pp. Bieńkowska Marya, Gajewski Karol, Krzywda Seweryn, Miętka Wojciech, Mikstein Antoni, Ostrowska Marya, Peter Jan.

Krakowski Oddział polskiego Tow. pedagogicznego zwraca się z gorącym apelem do ogółu nauczycielstwa, jak również do wszystkich osób życzliwych Towarzystwu o łaskawe popieranie jego pracy społecznej i narodowej zwłaszcza, w obecnych chwilach przełomowych. Liczne zatem wstąpienie w szeregi Tow. pedagogicznego będzie najwymowniejszym dowodem prawdziwej i szczerej życzliwości dla tej znanej ze swej działalności instytucyi oświatowej.

Wszelkich informacyj udziela zarząd i przyjmuje na członków Tow. w dniach: wtorki, piątki i soboty od godziny 5 do 6 po południu w lokalu Bursy nauczycielskiej Szujskiego l. 5.

Nowa szkółka dla dzieci według metody Montessori. Z dniem 10 września b. r. otwartą zostanie przy zakładzie drów Lewickich szkółka dla dzieci od lat trzech do sześciu pod kierunkiem A. Winiarzowej, dyrektorki kursów dla wychowawczyń. Zakład prowadzony będzie według najlepszych wzorów nowoczesnych, oraz metody Montessori w zastosowaniu do potrzeb polskiego dziecka. Będzie to pierwszy w tym rodzaju »ogródek dziecinny« w Krakowie.

Włamania i kradzieże. W sobotę, dnia 26 b. m., włamano się do mieszkania Anny Cembroniewiczowej przy ulicy Chodkiewicza l. 78 i skradziono jej biżuteryę, wartości przeszło 800 K. Tego samego dnia aresztowano sprawcę tej kradzieży, 23-letniego Adama Świątkowskiego, Krakowianina, poszukiwanego przez sąd wojskowy za dezercyę. Świątkowski jest podejrzany o popełnienie szeregu innych kradzieży w towarzystwie spólników.

Równocześnie włamano się do mieszkania Magdaleny Bojeczkowej, zamieszkałej przy ulicy Krowoderskiej 11 i skradziono jej kosztowności, wartości 300 K. W krytycznym czasie widziano w kamienicy szeregowca w towarzystwie mężczyzny w cywilnem ubraniu. Policya aresztowała obu, mianowicie 19-letniego Ludwika Bigosza z Krowodrzy, pospolitaka 13 p. p., przebywającego na urlopie, i 19-letniego Stefana Knapika, karanego już za włamanie. Część skradzionych przedmiotów, oraz narzędzia do włamania znalazła policya w mieszkaniu niejakiej Bujasowej przy ulicy Krzywej. Bigosz i Knapik okradli między innemi prof. ... Walewskiego przy ulicy Szewskiej.

Mieszkańcy ulicy Szlak, Helclów i Pędzichów żalą się od dłuższego czasu na straszne wyziewy, wydostające się z fabryki mydła przy ulicy Pędzichów; cuchnące te wyziewy są wprost zabójcze dla zdrowia mieszkającej tam ludności. Miejski urząd zdrowia winien tę sprawę zbadać i spowodować przeniesienie fabryki mydła za rogatki.

Zmiana rozkładu jazdy. Dyrekcya kolei państwowych komunikuje: W nocy z 31 maja na 1 czerwca b. r. o godzinie 12 zmienia się wogóle rozkład jazdy na kolejach austryackich, niemieckich i w obu okupacyach. Nowe ścienne rozkłady jazdy wywieszone są po stacyach. Pociągi w tych rozkładach ogłoszone kursują w pełnej ilości tylko warunkowo, to jest, o ile względy wojskowe na ich ruch pozwalają. Podróżnych przewozi się tymi pociągami tylko w miarę wolnych miejsc, a w razie wstrzymania ruchu którego z tych pociągów lub utraty połączeń, podróżni nie mają prawa do żądania odszkodowania. Pociągów pospiesznych mogą cywilni podróżni używać tylko na odległość ponad 100 kilometrów. Użycie tych pociągów jest ponadto dopuszczalne, o ile cywilny podróżny opłaci należytość pociągiem pospiesznym od stacyi wsiadania do pociągu pospiesznego do pierwszej ponad 100 kilometrów odległej stacyi, w której się pociąg zatrzymuje. Przerwy jazdy przy pociągach pospiesznych są dozwolone dopiero po przejechaniu przynajmniej 101 kilometrów.

Telegramy prasowe do Szwecyi. Dyrekcya poczt i telegrafów ogłasza: Począwszy od 1 czerwca b. r. wolno nadawać telegramy prasowe we wzajemnym obrocie austryacko-szwedzkim. Bliższe warunki podane są w taryfie telegraficznej. Należytość za jeden wyraz telegramu prasowego z Austryi do Szwecyi wynosi 13 h, jednak najmniej 1 K.

Mianowania w dyrekcyi poczt i telegrafów. — »Wiener Zeitung« ogłasza: Minister handlu zamianował radcą pocztowym sekretarza poczt. Hieronima Niegosza we Lwowie, sekretarzami pocztowymi komisarzy pocztowych: Leona Cholewkę, Aleksandra Halikowskiego, Antoniego Kostyszyna i Maryana Pajora we Lwowie. St. komisarzem pocztowym zamianowany został komisarz pocztowy Roman Niwicki we Lwowie, radcami budownictwa st. komisarze bud.: Kazimierz Dałczyński i Wiktor Kerth we Lwowie; st. komisarzami bud. komisarze bud.: Józef Bedernik, Władysław Stolfa, Onufry Gudz, Józef Zeman Niedźwiecki, Julian Mudrak, Stanisław Daszyński, Julian Gostwicki i Stanisław Bogdanowicz we Lwowie; st. zarządcami poczt zarządcy pocztowi: Aleksander Morbitzer w Dębicy, Władysław Gaweł w Gorlicach, Jan Zawalkiewicz w Kałuszu, Władysław Faliszewski w Czortkowie, Henryk Czerner w Zaleszczykach i Józef Dworak w Chrzanowie. Starszymi kontrolorami pocztowymi w okręgu lwowskiej dyrekcyi poczt i telegrafów mianowani zostali: zarządca pocztowy Franciszek Bartusiak, oraz kontrolorzy pocztowi: Jakób Godlewski, Freiberger Mayer, Jan Mayer, Wojciech Wójcik, Ludwik Ganter, Julian Hamerski, Włodzimierz Lew, Jakób Schreiber, Józef Haluch, Gustaw Spaet, Adolf Sporn, Józef Mueller, Baruch Schiefermann, Adolf Gans, Józef Lachowicz, Stefan Dacki, Witold Smiglewski, Józef Juczakowski, Pinkas Mansberg, Józef Braczer, Benedykt Kromp, Jakób Bardach, Michał Zawojski, Włodzimierz Kirylowicz, Henryk Birn i Józef Herbst.

Z zakresu c h e m i i pojawiły się cztery rozprawy pp. I. Zawidzkiego, St. Opolskiego, Z. Kowalskiego, J. Pilewskiego, L. Czaporowskiego, I. Zacharskiego, St. Niementowskiego i E. Sucharuy.

G e o l o g i a ma przedstawicieli w autorach, nadesłanych 8 rozpraw, którymi są: L. Sawicki, W. Regała, W. Goetl, J. Smoleński, prof. Jarosz i I. Nowak.

W zakresie b o t a n i k i notuje sprawozdanie 13 rozpraw i komunikatów p..: F. Rogozińskiego, K. Janczewskiego, I. Wołoszyńskiej, K. Roupperta, M. Dobrowolskiego, K. Bassalika, Sz. Wierdaka, I. Lilpopa, Żmudy i Rostafińskiego.

22 rozpraw i komunikatów znajdujemy w dziale z o o l o g i i i a n t r o p o l o g i i.

Komisya f i z y o g r a f i c z n a pracować mogła w zakresie uszczuplonym, z powodu braku pracowników. Dotkliwą stratą była dla niej śmierć przewodniczącego ś. p. prof. Raciborskiego, oraz zasłużonych pracowników: A. Wierzejskiego, Antoniego Rehmana, Józefa Nusbaum Hilarowicza, Br. Gustawicza, Albina Fleszara i Ant. Żmudy.

W roku 1916 wydała Komisya »Sprawozdań« tom 50, oraz liczne materyały z zakresu fauny, geologii i botaniki. Kontynuowała nadto Komisya studya meteorologiczne w stacyi zakopiańskiej i krośnieńskiej, oraz badania geologiczne i mineralogiczne w Tatrach.

Do M u z e u m f i z y o g r a f i c z n e g o przybyły oprócz paru książek, zakupionych lub nadesłanych drogą wymiany z publikacyj, zbiory i okazy, złożone przez pp. dra L. Sitowkiego i A. Wróblewskiego, tudzież okazy roślin i zwierząt, darowane przez p. Edwardową Mazurową i pp. prof. dra M. Kowalewskiego w Dublanach, dra A. Krasuckiego we Lwowie i J. Popka.

Prace muzealne, któremi zajmował się prof. dr Wł. Kulczyński, ograniczały się przeważnie do ochrony zbiorów od szkodników muzealnych.

M u z e u m a r c h e o l o g i c z n e Akademii otrzymało naczynia gliniane, znalezione wraz z monetami z XIII wieku w Brzegach nad Nidą, ofiarowane przez c. k. komendę obwodową w Jędrzejowie, oraz fragmenty naczyń starodawnych o średniowiecznej ornamentyce, wydobyte przy kopaniu kanału przy ulicy Mikołajskiej, ofiarowane przez inż. Stefana Szemplińskiego.

Komisya h i s t o r y i n a u k m a t e m a t y c z n o - p r z y r o d n i c z y c h odbyła jedno posiedzenie (dnia 8 listopada 1916 roku), na którem zostały wygłoszone następujące komunikaty naukowe:

X. Konstanty Czaykowski T. J.: »Pomiar koła u Kochańskiego«. Prof. dr Ludwik Birkenmajer: »Drobne wiadomości do historyi astronomii w Polsce XIV-go wieku«. Prof. dr Józef Rostafiński: »Rośliny ogrodu botanicznego w Warszawie w roku 1651«.

B i b l i o t e k a A k a d e m i i. Inwentarz dzieł drukowanych Biblioteki, prócz zbiorów Walewskiego i Lubomirskiego, wykazuje dzieł 15.245. Zbiór map i atlasów obejmuje 782 numerów. Darów otrzymała Biblioteka 284 w 323 tomach.

W dziale rękopisów uporządkowano ostatecznie i skatalogowano dar p. dra Bolesława bar. Richthofena. W ten sposób zbiory rękopiśmienne Akademii powiększyły się o kolekcyę około 3.000 listów, adresowanych, prócz nielicznych wyjątków, do dziada ofiarodawcy, Walerego Wielogłowskiego, majora wojsk polskich z roku 1830—31, potem emigranta we Francyi, wreszcie właściciela księgarni w Krakowie i płodnego pisarza katolickiego i ludowego. Pomiędzy listami znajduje się jeden list Adama Mickiewicza i po kilkanaście lub kilkadziesiąt od wielu wybitniejszych osób, zwłaszcza z pośród emigracyi, jak np. ks Karola Antoniewicza, ks. Edwarda Dunskiego, ks. Hieronima Kajsiewicza, Jana Koźmiana, Cezarego Platora, ks. Piotra Semenenki, Pawła Popiela i Józefa Zaleskiego. Zbiór ten powiększa i uzupełnia znajdujące się w Akademii materyały rękopiśmienne i drukowane do emigracyi po roku 1831 i do dziejów narodu polskiego w kraju, w okresie przed powstaniem roku 1863.

Na zakończenie notuje sprawozdanie aktualną wiadomość z dziejami wojny związaną, mianowicie, że Sprawozdanie stacyi naukowej i biblioteki polskiej w Paryżu za rok 1916 nie nadeszło. Również przerwane być musiały stale od lat szeregu kontynuowane studya watykańskie, pracowników t. zw. Ekspedycyi Rzymskiej, prowadzone przez stypendystów Akademii, pod kierunkiem prof. Abrahama.

Odznaczenia w Legionach polskich. W uznaniu znakomitej służby wobec nieprzyjaciela odznaczony został srebrnym krzyżem zasługi z koroną na wstędze medalu waleczności sierżant legionowy Romuald Baczynski w 1 pułku piechoty polskiego korpusu posiłkowego. W uznaniu walecznego zachowania się wobec nieprzyjaciela odznaczeni zostali: po raz drugi srebrnym medalem waleczności I. klasy: chorąży legionowy: Józef Skrzyński w 6 p. p.; srebrnym medalem waleczności I. klasy: chorążowie legionowi: Mieczysław Doerzański, Jan Naspiński, Ireneusz Blahaczek, Maryan Gryl i Aleksander Tumidajski; podoficerowie legionowi: Władysław Kukulski, Gustaw Nowosielski, Witold Jabłoński (zmarły wskutek ran odniesionych na polu bitwy), Józef Lesna, Jan Byrski i Edward Łysakowski, legionista Rudolf Ozernecki w 6 p. p.; podoficer legionowy Zdzisław Sieczkowski w polskim korpusie posiłkowym; po raz drugi srebrnym medalem waleczności II. klasy: chorążowie legionowi: Józef Bożnicki i Wiktor Kwarciński, oraz podoficerowie legionowi: Stanisław Liśkiewicz, Jan Kordys i Bolesław Maciejowski, wszyscy w 6 pp. polskiego korpusu posiłkowego.

Korespondentki Kościuszkowskie. W sklepie Ligi kobiet, jak i innych handlach papieru, ukazały się korespondentki, zdobne portretem bohatera z pod Racławic. Nad medalionem widnieje napis: »Na pamiątkę stuletniej rocznicy śmierci Tadeusza Kościuszki«. Jest to zatem pierwszy zwiastun jubileuszowych uroczystości, przypadających w tym roku. Jak zapewnia napis, umieszczony na medalionie, jest to wizerunek naczelnika z sarkofagu na Wawelu.

Geografia Polski St. Pawłowskiego, która znalazła tak przychylne przyjęcie, została zabroniona w okupacyi niemieckiej. Z tego powodu jest jeszcze do nabycia pewna ilość egzemplarzy wydania pierwszego tej pięknej książki na papierze kredowym w cenie 7 K za egzemplarz. Wydanie drugie drukuje się na papierze zwyczajnym.

Zamiast wieńca na trumnę ś. p. Waleryi Duczyńskiej, zawodowej pielęgniarki, komendant garnizonowego szpitala Nr 15, starszy lekarz sztabowy dr Dąbrowski wraz z lekarzami I-go oddziału tegoż szpitala złożyli 70 koron na ambulatoryum dla ubogich chorych pod opieką Stow. P. P. Ekonomek.

Repertoar teatru miejskiego w Krakowie im. Juliusza Słowackiego.

We czwartek, dnia 31 b. m.: »Mandaryn Wu«; występ Ludwika Solskiego.

W piątek, dnia 1 czerwca: »Mandaryn Wu«; występ Ludwika Solskiego.

W sobotę, dnia 2 czerwca: »Kaligula« K. Rostworowskiego; występ Ludwika Solskiego.

Repertoar miejskiego teatru ludowego.

We czwartek, dnia 31 b. m., po raz pierwszy: »Gwałtu, co się dzieje...«, komedya w 3 aktach Al. hr. Fredry.

W piątek, dnia 1 czerwca: »Księżniczka czardaszа«, operetka E. Kalmana.

W sobotę, dnia 2 czerwca, po południu: »Śnieżyczka i siedmiu karlów; wieczorem: »Róża Stambułu«, operetka L. Falla.

Wiadomości naukowe, literackie i artystyczne.

— **Wydawnictwa polskiej organizacyi wojskowej.** W zbiorze publikacyj, związanych ze sprawą wojskowości polskiej, opuściły prasę w Warszawie następujące wydawnictwa: »Wojskowe szkice perspektywiczne« (na podstawie broszurki kapitana L. Bachra). »Tymczasowy program szkoły podchorążych«. Warszawa, 1916. »Zasady batalistyki«, napisał Z. Brzóska (Wilno, 1915). »Usuwanie zacinania się w karabinie maszynowym systemu Maxima«. »Wykształcenie rekruta podczas wojny«. Program 6-tygodniowego wykształcenia w kadrach. Czasopismo »Przegląd Wojskowy« (Grudzień—Marzec 1916—1917. Zeszyty 4—9. »Strzelec«, zeszyty 2, 3, 4, 5 z roku 1916/17. »Biuletyn Nr 99. »Rząd i wojsko« Nr 17 z 10 maja 1917.

— **»Likwidacya skutków wojny w dziedzinie stosunków prawnych i ekonomicznych w Polsce«.** Pod takim tytułem ukazuje się w Warszawie nakładem Wydziału regestracyi strat wojennych przy Radzie głównej opiekuńczej. Dotychczas wyszły trzy tomy, które przynoszą treść następującą: Tom I: „Polski Bank miejski", przez Kazimierza Olszowskiego: »Środki prawne, ograniczenia przymusowych sprzedaży nieruchomości w czasie powojennym« przez dra Henryka Strassburgera.

Tom II zawiera: »Rejestracya i indemnizacya strat wojennych w świetle ustaw we Francyi, wydanych po roku 1814—1815, 1870—1871, w Niemczech po r. 1870, w Austryi po r. 1866, w Rosyi po r. 1904—1905, przez S. Babińskiego. »Sprawa likwidacyi strat wojennych za Księstwa Warszawskiego 1807—1815«, przez Al. Kraushara. »Rekwizycye w Księstwie Warszawskiem, okupowanem przez Rosyę w roku 1813—1815, przez dra Natalię Gąsiorowską. »Regestracya i indemnizacya strat wojennych na Litwie po r. 1812«, przez I. Iwaszkiewicza.

Nowy podręcznik do nauki form muzycznych. w Lipsku ukazał się pierwszy w polskim języku Nakładem światowej firmy Breitkopfa i Haertla podręcznik do nauki form muzycznych pod tytułem: »Formy muzyczne«, napisany przez znanego pisarza dra Józefa Reissa. Praca powyższa, przeznaczona dla użytku zakładów i szkół muzycznych, oraz do własnej nauki, ujmuje przedmiot w sposób jasny i przystępny, przyczem zaleca się ścisłością naukową i gruntownem opanowaniem i wyczerpaniem materyału. Jako taka wzbogaca szczupłą naszą oryginalną literaturę muzyczną w dziedzinie pedagogii muzycznej cennym i pożądanym podręcznikiem. Autor przeprowadza w niej bardzo drobiazgowo i sumiennie ewolucyę form od najprostszych motywów do najbardziej rozwiniętych w budowie, jak sonata i jej modyfikacye. — Książkę ilustrują liczne przykłady muzyczne z dzieł klasycznych, a w szczególności z utworów Chopina, wykazujące dowodnie drogę kształtowania i doskonalenia się formy od prymitywu zarodkowego do jej nowoczesnej pełni. Książka dra Reissa jest jednym z najcenniejszych nabytków naszej literatury muzyczno-pedagogicznej.

— Nowe książki:

Wydawnictwa gospodarcze wojennej Centrali handlowej. Zeszyt I. »Gospodarczo ustawodawstwo wojenne«, zebrał dr Leon Władysław Biegeleisen. Część pierwsza. Kraków, 1917. Nakładem wojennej Centrali handlowej. Str. 175.

Sprawa polska na widowni międzynarodowej. Nr 3. Ankieta bułgarska w sprawie polskiej (1915—1916), zebrana staraniem ekspozytury Biura prasowego N. K. N. w Sofii. Wydał, wstępem i objaśnieniami opatrzył dr Tad. Stan. Grabowski. Piotrków, 1917. Wydawnictwo »Wiadomości Polskich«.

Adam Stodor: »Opowieści wojenne«. (Biblioteka Macierzy polskiej Nr 101). Lwów, 1917. Cena 1 K 50 h.

Dział ekonomiczny.

* **Rekwizycya skórek króliczych.** Izba handlowa i przemysłowa podaje do wiadomości, iż rozporządzeniem ministeryalnem z dnia 23 maja b. r. ogłoszoną została rekwizycya surowych skórek króliczych. Pierwsza odstawa skórek nastąpić ma 2 czerwca b. r., następne w odstępach 14-dniowych co drugą sobotę. Odstawić należy obecnie złożone zapasy, oraz świeżo nabyte ilości. Posiadacze wzwyż 5.000 sztuk przesłać mają towar wprost c. k. wojskowemu zakładowi skór w Wiedniu (K. k. Militär-Häute-Anstalt, Wien, Handels-Kai 300. Donaukai, Bahnhof). Mniejsze ilości mają być odstawione za pośrednictwem uprawnionych handlarzy skór. Towar ma być do wysyłki sortowany i zaopatrzony w przepisane znaki; wysyłka następuje na podstawie specyalnych poświadczeń transportowych. Równocześnie przepisuje rozporządzenie ceny maksymalne dla skórek króliczych, mianowicie za skórki zimowe (Winterkanin) o wadze co najmniej 18 kilogramów za 100 sztuk 65 h, za sztukę przy dostawie przez handlarzy, względnie 75 h przy odstawie bezpośredniej. Za skórki letnie (Sommerkanin) o wadze co najmniej 12 kilogramów za 100 sztuk oznaczone zostały ceny maksymalne na 35 h za sztukę przy odstawie przez handlarzy, a 40 h za sztukę przy odstawie bezpośredniej. Skórki drobne (Mäuschen) o wadze do 5 kilogramów za 100 sztuk mają cenę maksymalną 90 h, względnie 1 K za 1 kilogram. Bliższych informacyj udziela interesentom Izba handlowa i przemysłowa.

* **Przymus oferowania skór koźlęcych.** Wszelkie zapasy skór koźlęcych (»Kitzfelle«) oferować winni posiadacze Towarzystwu akcyjnemu Centrali skór w Wiedniu (»Häute- und Leder-Zentrale« A. G. in Wien). Sprzedaż, oraz przeróbka skór koźlęcych normowane będą odtąd przez powyższe Towarzystwo. Rozporządzenie zawiera również wykaz cen maksymalnych za skóry koźlęce. Bliższe szczegóły w Izbie handlowej i przemysłowej.

* **Konkurs na ulepszenie pieców.** Morawski krajowy urząd popierania przemysłu w Bernie rozpisał konkurs:

I. na projekt urządzenia, mającego oszczędzić zużycie węgla w gospodarstwie domowem. Projekt polegać ma na wprowadzeniu pewnych zmian w piecach kuchennych i pokojowych, albo też na wynalezieniu nowych systemów tychże. Jako materyał opałowy należy wziąć pod uwagę węgiel kamienny, koks, brykiety, i t. p. Nagrody w wysokości I. 500 kor., II. 300 kor. a II. 200 kor. przyznane będą po zbadaniu projektów przez rzeczoznawców, o ile jednak urządzenia te będą się nadawały do powszechnego użytku i nie będą zbyt kosztowne. Prócz tego dla dobrych systemów wydane będą dyplomy uznania. — Dokładne plany, ewentualnie modele, należy przesyłać do 15 lipca 1917 r. do „Mährisches Landesamt für Gewerbeförderung, Brün, Hindenburgstr." Projektanci przesyłający tylko sam plan muszą się zobowiązać dostarczyć na żądanie gotowego modelu, względnie zezwolić na jego wykonanie.

II. Na szczególnie dobry elaborat podający wnioski, w jaki sposób zaoszczędzić węgla nietylko w gospodarstwach domowych, lecz także w małym i średnim przemyśle, w ogrzewaniu centralnem i t. p. I. nagroda wynosi 500 kor. II. 300 kor. III. 200 koron. Termin zgłaszania się do 15 sierpnia 1917 r.

Z Koła polskiego.

(Tel. c. k. Biura koresp.)

Wiedeń, 31 maja.

(Komunikat sekretaryatu Koła polskiego).

Na posiedzeniu Koła dnia 30 b. m. **wybrano prezesem dra Stanisława Łazarskiego.** Przy wyborze oddano 60 głosów na dra Łazarskiego, 6 kartek białych, jeden głos na dra Germana.

Prezes Łazarski, przyjmując wybór, podziękował za zaufanie i oświadczył, że, uważając prezesurę Koła jako obowiązek i służbę narodową, a nie jako honor lub urząd, przyjmuje wybór, aby służyć krajowi i sprawie narodowej. **Zgodnie zaznaczone stanowisko Koła co do pracy narodowej na posiedzeniu dnia 28 maja, daje rękojmię, że praca w Kole będzie prezesowi ułatwioną.** Wszyscy posłowie są sługami sprawy narodowej, a prezes pragnie być sługą sług w pracy narodowej i patryotycznej.

Następnie imieniem grup poszczególnych powitali nowego prezesa posłowie ks. Lubomirski, Witos, Leo i dr Głąbiński.

Na popołudniowem posiedzeniu **wybrano wiceprezesami posłów Daszyńskiego, Głąbińskiego, Goetza, Kędziora i Lea.**

Do komisyi parlamentarnej postanowiono wybrać 11 członków. W skład komisyi, wedle dokonanych wyborów, wchodzą ludowcy: Długosz, Tetmajer i Witos; konserwatyści: Haller, Lubomirski, Wysocki; demokraci: Stesłowicz, Loewenstein: socyalny dem.: Diamant nar. demokrata: Ptaś, ze Śląska ks. Londzin.

Wybór sekretarzy odroczono do następnego posiedzenia. Dotychczasowy sekretarz pos. Jabłoński, którego jako kandydata postawiono, oświadczył, że ponownego wyboru nie przyjmie.

Z komisyi regulaminowej Izby.

(Tel. c. k. Biura koresp.)

Wiedeń, 31 maja.

Komisya regulaminowa ukonstytuowała się, wybierając przewodniczącym pos. Germana.

Związek narodowo-niemiecki.

(Tel. c. k. Biura koresp.)

Wiedeń, 31 maja.

Związek narodowo niemiecki wybrał prezesem posła Dobernigga.

Sprawa Klofacza.

(*Telefonem*).

Wiedeń, 31 maja.

Wybrana w Izbie posłów komisya nietykalności poselskiej zebrała się po posiedzeniu plenarnem Izby i wybrała swym przewodniczącym posła czeskiego Bukvaya. Referat dla sprawy pos. Klofacza, poruszonej w pełnej Izbie przez posła Strańsky'ego i tow poruczyła komisya radykałowi czeskiemu drowi Bazie. Korreferentem został pos. dr Mataja. Referat z dotyczącym wnioskiem ma być przedłożony komisyi do 8 dni.

Z Izby panów.

(Tel. c. k. Biura koresp.)

Wiedeń, 31 maja.

Po przedstawieniu się nowego gabinetu, prezydent ministrów hr. Clam Martinic podał do wiadomości nominacyę prezydyum:

Przewodnictwo objął ks. Fuerstenberg. W mowie swej dał krótki pogląd na historyczne wydarzenia od czasu ostatniej sesyi. W ustępie o wojnie wskazał na braterstwo broni z przymierzeńcami i oświadczył, że zamiar nieprzyjaciół pokonania nas również się nie udał, jak się nie powiodła jego próba wygłodzenia nas.

Ks. Fuerstenberg wyraził słowa pozdrowienia dla armii w polu, wspomniał z wdzięcznością i podziwem o stanowisku ludności w kraju a w końcu poświęcił słowa głębokiej czci zmarłemu cesarzowi, którego pamięć Izba zachowa na zawsze w najgłębszej czci, miłości i wdzięczności. Zakończył mowę złożeniem hołdu młodej parze monarszej i wzniesieniem 3-krotnego okrzyku na jej cześć, który Izba z entuzyazmem powtórzyła.

Następnie ks. Fuerstenberg poświęcił słowa wspomnienia zmarłym członkom Izby panów.

Z kolei odczytano nadeszłe pisma. Obecni na sali nowo mianowani członkowie Izby złożyli przyrzeczenie.

Po odczytaniu pisma o poprzedniej nominacyi gabinetu dra Koerbera, ks. Fuerstenberg dał wyraz głębokiemu wstrętowi i oburzeniu z powodu zamachu, wykonanego na hr. Stuergkha. Wkońcu przystąpiła Izba do wyboru weryfikatorów i członków do poszczególnych komisyj. Między innymi wybrano do komisyi finansowej dra Bilińskiego i dra Korytowskiego, do komisyi dla spraw prawniczych hr Lanckorońskiego, do kom. dla spraw politycznych hr. Badeniego.

Na tem posiedzenie zamknięto. Termin następnego podany będzie do wiadomości w drodze pisemnej.

Hr. Tisza.

(*Telefonem*).

Wiedeń, 31 maja.

„Az Est" donosi:

Hr. Tisza oświadczył swym najbliższym przyjaciołom, że w najbliższych dniach wyjedzie na front i przez cały czas trwania wojny nie będzie się zajmował polityką.

Kontrofenzywa austryacka.

Zurych, 31 maja.

Agencya Stefaniego w Rzymie i paryski »Temps« stwierdzają, że komenda **wojsk austro-węgierskich na froncie włoskim zamierza podjąć kontrofenzywę.** Punkt wyjścia tej kontrofenzywy i cel jej nieznane są komendzie włoskiej.

Rada robotniczo-żołnierska przeciw Kiereńskiemu.

Hamburg, 31 maja.

»Hamburger Zeitung« donosi ze Sztokholmu: **Rada robotniczo-żołnierska w piśmie do Kierenskiego wyraziła niezadowolenie z powodu jego ostatniego rozkazu dziennego do armii w sprawie podjęcia ofenzywy.** Rada oświadczyła, że Kierenski jako minister wojny powinien przedewszystkiem pomyśleć o rychłem zawarciu honorowego pokoju.

Nowy szef sztabu rosyjskiego.

Genewa, 31 maja.

»Temps« donosi z Petersburga:

Minister wojny zamianował szefem sztabu generalnego generała Romanowskiego, który liczy 39 lat życia i jest najmłodszym z generałów. Romanowski przebył jako oficer oblężenie Portu Artura przez Japończyków, o czem napisał sensacyjne dzieło. Podczas obecnej wojny był na froncie w Galicyi, a następnie z posiłkami rosyjskiemi nad Sommą we Francyi.

»Journal de Genève« donosi dodatkowo, że szefem sztabu w ministerstwie wojny został zamianowany generał Archangelski, a szefem kancelaryi ministra wojny pułkownik Baranowski.

Warunki pokojowe Rosyi.

Genewa, 31 maja.

Socyalistyczni deputowani fracuscy, Cachin i Moutet, którzy powrócili do Paryża z Petersburga, przywieźli rosyjskie warunki pokojowe w ogólnych zarysach. **Zastrzegają one przedewszystkiem dla narodów prawo stanowienia o sobie, a w każdym razie autonomię. Odnosi się to do Belgii, Serbii, Polski, Alzacyi i Lotaryngii, Szlezwika i Holsztyna itd.** Dalej określają rosyjskie warunki pokojowe zasadniczą podstawę stosunków międzynarodowych, jak **ogólne rozbrojenie, wolność mórz, możliwość rozwoju gospodarczego i zniesienie tajnej dyplomacyi.** — Wreszcie określone zostały zasady dla utworzenia międzynarodówki i ankiety w sprawie winy z powodu wybuchnięcia wojny.

Nowe rozruchy w Rosyi.

Berlin, 31 maja.

»Taegliche Rundschau« donosi ze Sztokholmu:

Wedle prywatnych wiadomości z Rosyi, powstały tam w rozmaitych większych miastach ponowne rozruchy, zwłaszcza w Moskwie i Niżnym Nowogrodzie. Rozruchy w Moskwie miały tło polityczne. **Przyszło do walk ulicznych pomiędzy zwolennikami rozmaitych kierunków politycznych, przyczem dużo ludzi odniosło rany.** Rozruchy w Nowogrodzie powstały skutkiem głodu. Tłum splądrował miejskie składy żywności.

Zajęcie Carycyna przez zbuntowane wojsko.

Berlin, 31 maja.

»National-Zeitung« donosi z Kopenhagi:

»Morning Post« donosi z Petersburga: **Carycyn, miasto nad Wołgą, liczące przeszło 100 tysięcy ludności, zajęły zbuntowane wojska.** Żołnierze zarekwirowali wszystkie parowce, znajdujące się w tamtejszym porcie, a na miasto nałożyli kontrybucyę w kwocie 1½ miliona rubli.

Ruch wolnościowy w Finlandyi.

(Tel. c. k. Biura koresp.)

Kopenhaga, 31 maja.

»Berl. Tidende« donosi ze Sztokholmu:

Do Finlandyi nadeszły ostatnimi czasy wielkie masy wojska. Wysyłkę tę wojska łączą z ruchem wolnościowym finlandzkim.

Słychać, że Kierenskij, odwiedzając Finlandyę, dowiedział się o tajnych konferencyach w Helsingforsie między finlandzkimi, ukraińskimi i litewskimi przedstawicielami, którzy omawiali **proklamacyę niezawisłości także Litwy i Ukrainy.** Ma tam być wysłane wojsko rosyjskie.

Odwrót Rosyan na froncie azyatyckim.

Zurych, 31 maja.

»Depêche de Lyon« zwraca uwagę na komunikat rosyjski, wedle którego **pochód wojsk rosyjskich w Mezopotamii został wstrzymany,** natomiast poczynione zostały zarządzenia do ogólnego odwrotu na froncie tureckim.

Rosya a koalicya.

Berlin, 31 maja.

»Berliner Tageblatt« donosi ze Sztokholmu:

W programie nowego rządu rosyjskiego widoczne są dwie wytyczne: **przywrócenie wojskom zdolności bojowej i wypracowanie nowych warunków pokoju.** Pierwsze zarządzenie ma na celu pozyskanie dla Rosyi dalszego zaufania ze strony koalicyi, a zarazem stworzyć lepsze warunki dla rokowań pokojowych, które wezmą dla Rosyi pomyślniejszy **obrót,** jeżeli Niemcy przekonają się, że z armią rosyjską trzeba się liczyć. Druga wytyczna obliczona jest na kraj.

Jak donosi »Riecz«, **rokowania o warunki pokoju już toczą się pomiędzy Rosyą o koalicyą, która czyni ustępstwa rosyjskiej Radzie robotników i żołnierzy.** Francuski minister amunicyi, Thomas, bawiący obecnie w Rosyi, brał udział w przygotowawczych obradach. — Jego program pokojowy, zgodny z zamiarami wszystkich państw koalicyi, ma być wkrótce ogłoszony.

Misya angielska w Rosyi.

(Tel. c. k. Biura koresp.)

Londyn, 31 maja.

Według urzędowego doniesienia, minister Henderson objął z polecenia rządu ważną misyę w Rosyi. Zastępcę robotników Barnesa powołano na czas nieobecności Hendersona na członka gabinetu.

Konferencye francusko-angielskie.

(Tel. c. k. Biura koresp.)

Londyn, 31 maja.

W dniach 28 i 29 bm. francuski prezydent ministrów Ribot, minister Painlevé, minister skarbu Thierry, generał Foch i admirał Ebden odbyli z angielskim gabinetem szereg narad w ważnych sprawach, dotyczących obu krajów. Osiągnięto pełne porozumienie we wszystkich punktach. Francuscy zastępcy powrócili do Francyi. Thierry wspólnie z Bonar Lawem podpisał umowę, dotyczącą zarachowań między rządem angielskim a francuskim.

Demonstracye pokojowe w Anglii.

(Tel. c. k. Biura koresp.)

Sztokholm, 31 maja.

Socyalista rosyjski Majskij, który przybył z Anglii, oświadczył wobec współpracownika »Soc. Demokraten« na zapytanie, czy w Anglii zanosi się na ruch pokojowy o znaczeniu politycznem, między innemi: Rewolucya rosyjska z gruntu zmieniła całą sytuacyę. Nie można powiedzieć, by ruch pokojowy był bardzo silny ale silnie wzrasta. Dnia 31 marca odbyły się w Londynie, zaś dnia 1 maja w Glasgowie wielkie demonstracye pokojowe.

Konferencye w Sztokholmie.

(Tel. c. k. Biura koresp.)

Berlin, 31 maja.

Zastępcy kierownictwa socyalno-demokratycznej partyi, frakcyi parlamentu i generalnej komisyi gwarectw odjechali wczoraj przez Kopenhagę do Sztokholmu, gdzie dnia 3 czerwca mają się z nimi rozpocząć rokowania.

Sztokholm, 31 maja.

(Tel. przedst. c. k. Biura koresp.) Dnia 29 bm. rozpoczęły się konferencye z delegatami węgierskimi.

Komunikat austro-węgierski.

(Tel. c. k. Biura koresp.)

Wiedeń, 31 maja.

Urzędowo donoszą dnia 30 maja 1917:

Wschodni teren wojny.

Żywsza działalność bojowa trwała zwłaszcza w Galicyi wschodniej.

Włoski teren wojny.

Nad Soczą minął wczorajszy dzień stosunkowo spokojniej. Nad wieczorem ponownie usiłowali Włosi przełamać się znacznemi siłami nad Vodice. Atak załamał się w naszym ogniu. Ten sam los spotkały dziś rano podjęte pod Jamiano włoskie ataki.

W Karyntyi i na froncie tyrolskim niema nic istotnego.

Południowo-wschodni teren wojny.

Na południowy wschód od Berat unicestwiono włoskie próby wywiadowcze.

Szef sztabu generalnego.

Komunikat niemiecki.

(Tel. c. k. Biura koresp.)

Berlin, 31 maja.

Biuro Wolffa donosi: Wielka główna kwatera ogłasza dnia 30 bm.:

Zachodni teren wojny.

W ciągu dnia tylko w odcinku Wytschaete działalność artyleryi była żywą. Wieczorem ogień wzmógł się także na innych miejscach. — Uderzenia wywiadowcze Anglików na froncie Artois i Francuzów koło Chemin des Dames odrzucono. Walki na przedpolach na południowy zachód od Saint Quentin dały nam jeńców.

Na wschodnim terenie wojny położenie niezmienione.

Front macedoński: Niema żadnych istotnych wydarzeń.

Pierwszy generalny kwatermistrz
Ludendorff.

Telefoniczne i telegraficzne wiadomości c. k. Biura koresp.

z dnia 31 maja.

Posłuchania u cesarza.

Wiedeń. Cesarz przyjął wczoraj na specyalnych posłuchaniach byłego węgierskiego prezydenta ministrów dra Wekerlego i ministra spraw zagranicznych hr. Czernina.

Pogrzeb ofiar w Pilźnie.

Pilzno. Arcyksiążę Karol Albrecht w zastępstwie monarchy wziął udział w pogrzebie ofiar katastrofy w zakładach amunicyjnych. Pogrzeb odbył się z honorami wojskowymi.

Odpowiedzialny redaktor:
MICHAŁ KONOPIŃSKI.
Wydawca:
RUDOLF OSMAN.

Nadesłane.

(Artykuły w tym dziale nie pochodzą od redakcyi).

Z drukarni Literackiej w Krakowie, ulica Jagiellońska L. 10.
... drukarni L. K. Górski